
12

СУДОВО- МЕДИЧНА ТА СУДОВО- ПСИХІАТРИЧНА ЕКСПЕРТИЗИ

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.72>
УДК 343.54-055.2(477):340.6

Олена Петрівна Бабкіна
доктор медичних наук, професор,
лікар судово-медичний експерт
відділу комісійних судово-медичних експертиз

ORCID 0000-0001-8120-6526
E-mail: hpbsme@gmail.com

Київське міське клінічне бюро судово-медичної експертизи

Андрій Сергійович Ткачов
помічник Голови Національної поліції України

E-mail: ec.kharkiv@gmail.com

Національна поліція України

СУЧАСНИЙ СТАН ПИТАННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖІНОК В УКРАЇНІ ТА СУДОВО-МЕДИЧНІ АСПЕКТИ

Стаття присвячена аналізу аспектів надання правової допомоги жінкам у випадках домашнього насильства в Україні. Продемонстровано, що основні стандарти по запобіганню домашньому насильству і дотриманню прав жінок, які містяться в Стамбульській Конвенції, внесені до законодавства України. Наведені рекомендації по проведенню своєчасних заходів для фіксації

фізичного насильства у жінок з обов'язковим проведенням судово-медичних експертиз і запропонуванням шляхів їх покращення.

Ключові слова: *домашнє насильство, гендерна рівність, правова допомога жінкам, судова експертиза, Стамбульська конвенція.*

Однією з найактуальніших проблем сьогодення в світі, в тому числі і в Україні, є проблема домашнього насильства щодо жінок, а також розробка шляхів його подолання. Домашнє насильство стосується також хлопчиків і чоловіків, але в світі на сьогодні існує непропорційність та слід враховувати, що переважною більшістю постраждалих є дівчинки та жінки. Слід зазначити, що в нормативних актах України відповідальність з приводу психологічного, фізичного та сексуального насильства саме у сім'ї при розгляді фактів в форматі «домашнього насильства», особливо при виявленні в сім'ї насильства щодо жінок, які перебувають в шлюбі (зареєстрований/ незареєстрований – громадянський) або мешкають у сім'ї (батьки, родичі), незважаючи на високу кількість звернень жінок з цього приводу до правоохоронних органів, була передбачена на недостатньому рівні, окрім адміністративної відповідальності за насильство в сім'ї, яка з'явилася у 2003 році <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-15> [1].

Метою статті є аналіз і узагальнення щодо аспектів надання правової допомоги жінкам у випадках домашнього насильства і пропонування шляхів їх покращення.

В останній час Україна значно наблизилася до європейських стандартів в аспекті питань запобігання домашньому насильству і дотримання прав жінок, стала 17 державою, яка приєдналася до Стамбульської конвенції 7 листопаду 2011 року (ще не ратифікована) та підтримала основні цілі Конвенції (розділ 1): «..захист жінок від усіх видів насильства та запобігання, переслідування і викорінення насильства над жінками та домашнього насильства; сприяння викоріненню всіх видів дискримінації щодо жінок, сприяння рівноправності між жінками та чоловіками та розширення прав жінок; захист і допомога всім постражданим від насильства над жінками та домашнього насильства; сприяння міжнародній співпраці, спрямованій проти цих видів насильства; забезпечення підтримки та допомоги організаціям і правоохоронним органам у співпраці між собою з метою запровадження інтегрованого підходу до викорінення насильства стосовно жінок та домашнього насильства». Але, слід зауважити, що не дивлячись на не ратифікацію Стамбульської Конвенції Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19> [2]. Прийнятим Законом, а також прийнятим Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> [3] було перенесено основні стандарти, які містяться в Стамбульській Конвенції до національного законодавства.

В конвенції зазначено, «що насильство стосовно жінок визначається як порушення прав людини й форма дискримінації жінок та означає всі акти насильства за гендерною ознакою, результатом яких є або може бути завдання фізичної, сексуальної, психологічної або економічної шкоди чи страждання жінкам, зокрема погрози таких дій, примусу чи свавільне позбавлення волі, незалежно від того, відбувається це в публічному чи приватному житті; домашнє насильство належить до зазначених вище видів насильства, але воно відбувається в сім'ї, сімейному колі або між нинішніми чи колишніми партнерами, що перебували або не перебували в шлюбі, незалежно від того чи кривдник наразі чи колись жив з жертвою». Тобто, Конвенцією забороняються всі види дискримінації жінок, захищаються їх права на вільне від насильства життя і підкреслюється необхідність дотримання рівноправності між жінками та чоловіками як однієї з умов для запобігання припинення насильства щодо жінок <https://rm.coe.int/1680096e45> [4].

Ситуація стосовно вирішення питання протидії домашньому насильству в Україні, в тому числі і домашньому насильству щодо жінок, кардинально почала змінюватися в останні роки, коли була прийнята низка законодавчих документів і внесені зміни в існуючі. Так, 06.12.2017 Законом України № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» (набрав чинності 11.01.2019) були внесені зміни до Кримінального процесуального кодексу України, а саме визначення домашнього насильства статтею 126¹: «Домашнє насильство, тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи», {Кодекс доповнено статтею 126¹ згідно із Законом № 2227-VIII від 06.12.2017}}». В той саме час залишилася чинною стаття 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> [5].

На думку О.О. Дудорова та М.І. Хавронюка «Словосполучення «систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства» описує діяння. Отже, закінченим злочин вважається з моменту вчинення хоча б однієї із трьох форм насильства (фізичного, психологічного чи економічного) в результаті чого настав хоча б один із вказаних в законі («Про запобігання та протидію домашньому насильству») наслідків» [6].

Слід акцентувати увагу, що за перші два правопорушення кривдника може бути притягнуто до адміністративної відповідальності, з третього разу – до кримінальної відповідальності.

В Законі України № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (07.12.2017 прийнятий, набрав чинності 07.01.2018) визначені «організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> [3].

Також слід приділити увагу Постанові КМУ «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF> [7].

Також слід приділити увагу наказам, які значно підвищили якість надання правової допомоги постраждалим від домашнього насильства: – наказ МВС від 01.08.2018 № 654 «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника»; <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18?lang=ru> [8].

– наказ Міністерства соціальної політики, МВС від 13.03.2019 № 369/180 «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19> [9].

– наказ МВС від 25.02.2019 № 124 «Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України»; <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19> [10].

Позитивним моментом стало те, що у сучасному законодавстві (Стаття 91¹ КПК України) передбачені обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство.

В інтересах потерпілого від злочину, пов'язаного з домашнім насильством, одночасно з призначенням покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, або звільненням з підстав, передбачених цим Кодексом, від кримінальної відповідальності чи покарання, суд може застосувати до особи, яка вчинила домашнє насильство, один або декілька обмежувальних заходів, відповідно до якого (яких) на засудженого можуть бути покладені такі обов'язки: 1) заборона перебувати в місці спільного проживання з особою, яка постраждала від домашнього насильства; 2) обмеження спілкування з дитиною у разі, якщо домашнє насильство вчинено стосовно дитини або у її присутності; 3) заборона наблизитися на визначену відстань до місця, де особа, яка постраждала від домашнього насильства, може постійно чи тимчасово проживати, тимчасово чи систематично перебувати у зв'язку з роботою, навчанням, лікуванням чи з інших причин; 4) заборона листування, телефонних переговорів з особою, яка постраждала від домашнього насильства, інших контактів через засоби зв'язку чи електронних комунікацій особисто або через третіх осіб; 5) направлення для проходження програми для кривдників або пробачійної програми.

В Законі чітко визначено, що домашнє насильство – це «діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного

насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь» (ст. 1 розділу I Закону). За формою домашнє насильство можна розподілити на психологічне, фізичне, сексуальне.

Психологічне насильство – «форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи» (ст. 14 розділу I Закону).

Фізичне насильство – «форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, шипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру» (ст. 17 розділу I Закону).

Сексуальне насильство – «форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності» (ст. 54 розділу I Закону).

При підозрі на домашнє насильство необхідне швидке реагування правоохоронних органів, соціальних служб, медичних закладів з метою проведення неупередженого розслідування проведення неупередженого розслідування та надання допомоги постраждалим від домашнього насильства жінкам, а також своєчасного виявлення і фіксація ознак психологічного, фізичного, сексуального насильства у жінок.

Досить актуальним є питання проведення експертиз у випадках домашнього насильства, що виникає у органів досудового розслідування/суду у випадках психологічного, фізичного, сексуального насильства та входить до компетенції судово-психіатричної експертизи у випадках психологічного насильства та до компетенції судово-медичної експертизи у випадках фізичного та сексуального насильства, які необхідно призначати в даних випадках.

Для виявлення наявності і проведення фіксації фактів фізичного і сексуального насильства стосовно жінок необхідне своєчасне призначення і проведення судово-медичної експертизи, передбачені нормативно-правовою базою, а саме: Кримінальним процесуальним кодексом України,

Законом України «Про судову експертизу», іншими законодавчими актами, міжнародними договорами та угодами про взаємну правову допомогу і співробітництво, що регулюють правовідносини у сфері судово-експертної діяльності та нормативними документами, затвердженими наказами Міністерства охорони здоров'я (наказ № 6 «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України» від 17.01.1995 та Інструкція про проведення судово-медичної експертизи, затверджена цим наказом (далі – «Інструкція», інші) [11].

Враховуючи вищенаведене, у випадках домашнього насильства щодо жінок при проведенні судово-медичної експертизи ми рекомендуємо додатково до основних правил проведення судово-медичних експертиз потерпілих, звинувачених та інших осіб приділяти увагу наступним аспектам:

1. Проводити опитування з дотриманням морально-етичних норм, враховуючи можливість негативних ситуативних чинників, які можуть нагадувати потерпілій жінці про обставини насильства;

2. Виявляти чемність по відношенню до постраждалої, коректно формулювати питання, намагатися створити довірчу обстановку з метою складання повного анамнезу;

3. Пояснити потерпілій, що вся надана нею інформація конфіденційна і не буде розголошена іншим особам;

4. Бажано щоб судово-медичний експерт був однієї статі з потерпілою (жінка) для створення комфортних умов для постраждалої, або, якщо експерт іншої статі (чоловік), взяти дозвіл у потерпілої;

5. Фіксувати в повному обсязі всі скарги потерпілої;

6. Огляд потерпілої жінки проводити при достатньому освітленні і комфортній температурі в приміщенні;

7. Проводити огляд всіх частин тіла, описувати згідно зі схемою опису всі наявні ушкодження (синці, садна, подряпини, крововиливи, рубці, тощо), при необхідності провести дослідження в ультрафіолетових променях, тощо;

8. При наявності ушкоджень, визначити їх характер, локалізацію, кількість, давність, одночасність чи різночасність їх утворення, особливості травмуючих предметів, механізм їх дії, ступінь тяжкості ушкоджень;

9. Зазначити можливість/неможливість їх утворення при обставинах, вказаних потерпілою;

10. При необхідності направити потерпілу для проведення додаткових обстежень (рентгенологічні, консультації спеціалістів – невропатолога, кардіолога, інших);

11. При наявності пошкоджень або інших змін одягу потерпілої зазначити це, і при необхідності, рекомендувати правоохоронцям призначити судово-криміналістичну експертизу;

12. Проводити обов'язкове фотографування ушкоджень потерпілої під час огляду для документального підтвердження фактів;

13. Проводити відеозйомку під час збору анамнезу і огляду потерпілої з метою можливості подальшого використання даних відеозйомки при проведенні слідчих дій запобігання психологічної травматизації жінки;

14. Пам'ятати, що до компетенції судово-медичного експерта не входить кваліфікація ушкоджень як заподіяння побоїв, мук і мордування. Дане питання є компетенцією органів досудового розслідування/суду.

В Україні, як і в усьому світі, широко застосовуються заходи по запобіганню, протидії, розробці шляхів подолання домашнього насильства з залученням правоохоронних органів, соціальних служб, медичних установ, громадських і міжнародних організацій.

Проведення ефективного неупередженого розслідування випадків домашнього насильства стосовно жінок в Україні передбачено на законодавчому рівні, в тому числі із застосуванням обмежувальних заходів до осіб, які вчинили домашнє насильство.

Своєчасне проведення судово-медичних експертиз з метою виявлення наявності ушкоджень і своєчасної фіксації фактів домашнього насильства стосовно жінок допоможе органам досудового розслідування/суду вжити ефективні заходи адміністративного, кримінального або іншого характеру стосовно кривдника.

Перелік посилань

1. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-15>.

2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19>

3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

4. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція): довідник для членів парламенту. URL: <https://rm.coe.int/1680096e45>.

5. Адміністративний Кодекс України: стаття 173-2 про адміністративні правопорушення «Вчинення домашнього

References

1. *On amendments to the Code of Ukraine on Administrative Offenses to establish responsibility for the commission of* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-15>. (In Ukrainian).

2. *Amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine with a view to implementing the provisions of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence: Law of Ukraine.* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19> (In Ukrainian).

3. *On Prevention and Countering Domestic Violence: The Law of Ukraine.* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>. (In Ukrainian).

4. *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention): A Handbook for Members.* Retrieved from <https://rm.coe.int/1680096e45>. (In Ukrainian).

5. *Administrative Code of Ukraine: Article 173-2 on Administrative Offenses "Committing domestic violence, gender-*

насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

6. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. (2019). Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. Київ: Ваїте, 2019. 288 С. (С. 78).

7. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: постанова Кабміну України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF>.

8. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника: наказ МВС від 01.08.2018 № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18?lang=ru>

9. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства: наказ Мінсоцполітики, МВС від 13.03.2019 № 369/180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0333-19>

10. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України: наказ МВС від 25.02.2019 № 124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19>.

11. Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України: наказ МОЗ України № 6 від 17.01.1995. URL: <https://translate.google.com/translate?hl=ru&sl=uk&u=https://zakon.rada.gov.ua/go/z0248-95&prev=search>.

based violence, failure to comply with an urgent restraining order, or ilure to notify his place of temporary residence". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. (In Ukrainian).

6. Dudorov, O. O., Khavroniuk, M. I. (Eds.), (2019). Responsibility for domestic and gender-based violence (scientific and practical commentary on the novelties of the Criminal Code of Ukraine). Kyiv: Waite. 288 p. (P. 78). (In Ukrainian).

7. On approval of the procedure for interaction of subjects carrying out measures to prevent and combat domestic and gender-based violence: resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF>. (In Ukrainian).

8. On approval of the procedure of issuing by the authorized units of the bodies of the National Police of Ukraine an urgent restraining order against the offender: Order No. 654 of the Ministry of Internal Affairs of 01.08.2018. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18?lang=ru> (In Ukrainian).

9. On approval of the Procedure for assessing the risks of domestic violence: Order of the Ministry of Social Policy, Ministry of Internal Affairs of March 13, 2019 No. 369/180 (In Ukrainian).

10. On approval of the Procedure for registering for preventive registration, carrying out preventive work and removing the offender from preventive registration by an authorized unit of the National Police of Ukraine: order of the Ministry of Internal Affairs dated 25.02.2019 No. 124. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19>.

11. On the development and improvement of the forensic medical service of Ukraine: order of the Ministry of Health of Ukraine No. 6 of 01/17/1995. Retrieved from <https://translate.google.com/translate?hl=ru&sl=uk&u=https://zakon.rada.gov.ua/go/z0248-95&prev=search>.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ВОПРОСОВ ДОМАШНЕГО НАСИЛИЯ В ОТНОШЕНИИ ЖЕНЩИН В УКРАИНЕ И СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКИЕ АСПЕКТЫ

**Е. П. Бабкина
А. С. Ткачѳв**

Статья посвящена анализу аспектов оказания правовой помощи женщинам, пострадавшим от домашнего насилия в Украине. В результате проведенного анализа, нами продемонстрировано, что в Украине на законодательном уровне разработаны нормативные документы по предотвращению домашнего насилия, защите и соблюдению прав женщин, определены формы домашнего насилия (психологическое, физическое, сексуальное). Основные стандарты нормативной базы Украины соответствуют Стамбульской Конвенции. В практической работе правоохранительные органы взаимодействуют с социальными службами, медицинскими учреждениями, судебно-медицинской экспертизой и многими другими для предоставления своевременной полноценной помощи женщинам при выявленных фактах домашнего насилия, а также в каждом конкретном случае разрабатывают систему мероприятий по предотвращению, противодействию и профилактике домашнего насилия.

Положительным моментом в современном законодательстве Украины стало закрепление ограничительных мер для лиц, которые совершили домашнее насилие в виде запрещения пребывания в месте совместного проживания с лицом, которое пострадало от домашнего насилия. Акцентировано внимание на том, что за первые два нарушения, лицо совершившее домашнее насилие, может быть привлечено к административной ответственности, а в третий раз – к уголовной ответственности.

Предложены рекомендации по проведению судебно-медицинской экспертизы в случаях домашнего насилия в отношении женщин, в которых кроме обязательных моментов, отображенных в Правилах освидетельствования потерпевших, обвиняемых и других лиц, отмечены аспекты этического подхода с целью уменьшения психологической травматизации женщин при осмотре. Подчеркнуто, что вопрос о побоях, мучениях истязаниях входит в компетенцию органов досудебного следствия/суда и не является компетенцией судебно-медицинской экспертизы.

Ключевые слова: домашнее насилие, гендерное равенство, правовая помощь женщинам, судебная экспертиза, Стамбульская конвенция.

THE CURRENT CONDITION OF HOME VIOLENCE ISSUES AGAINST WOMEN IN UKRAINE AND FORENSICS ASPECTS

**O. Babkina
A. Tkachov**

The article is devoted to the analysis of the aspects of providing legal assistance to women victims of domestic violence in Ukraine. Due to our analysis, we have demonstrated that in Ukraine, legislative documents have been developed at the legislative level to prevent domestic violence and the observance of women's rights, and forms of domestic violence have been identified (psychological, physical, sexual). The main

standards of the regulatory framework of Ukraine are consistent with the Istanbul Convention. In practical work, law enforcement agencies interact with social services, medical institutions, forensic medical examinations and many others to provide timely, full-fledged assistance to women in cases of detected domestic violence, and in each case develop a system of measures to prevent, promote and prevent domestic violence.

A positive aspect in the modern legislation of Ukraine was the establishment of restrictive measures for persons who committed domestic violence in the form of a ban on staying in a place of cohabitation with a person who suffered from domestic violence; prohibitions of approaching a place or person who has suffered from domestic violence, etc. Attention is drawn to the fact that for the first two violations, the person who committed domestic violence can be held administratively liable, and for the third time, criminal liability.

Recommendations are given on conducting a forensic examination in cases of domestic violence against women, in which, in addition to the mandatory points reflected in the Rules for the Examination of Victims, Accused and Other Persons, aspects of an ethical approach are noted to reduce the psychological trauma of women during examination.

It was emphasized that the issue of beatings, torment and torture falls within the competence of the bodies of pre-trial investigation/court and is not the competence of forensic medical examination.

Key words: domestic violence, gender equality, legal assistance to women, forensic examination, Istanbul Convention.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.73>
УДК 340.66

Риорита Олексіївна Старовойтова
кандидат біологічних наук,
лікар-судово-медичний експерт
відділення судово-медичної цитології

E-mail: rita.star.2017@gmail.com

Тамара Василівна Личман
начальник установи

E-mail: hpbsme@gmail.com

*Державна установа «Головне бюро судово-медичної експертизи
Міністерства охорони здоров'я України»*

ЕКСПЕРТНІ МОЖЛИВОСТІ СУДОВО-ЦИТОЛОГІЧНИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИ ВИКОНАННІ СУДОВО-МЕДИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ

У статті представлена історія розвитку та впровадження судово-цитологічних методів дослідження в практику проведення судово-медичних